

บทที่ 2

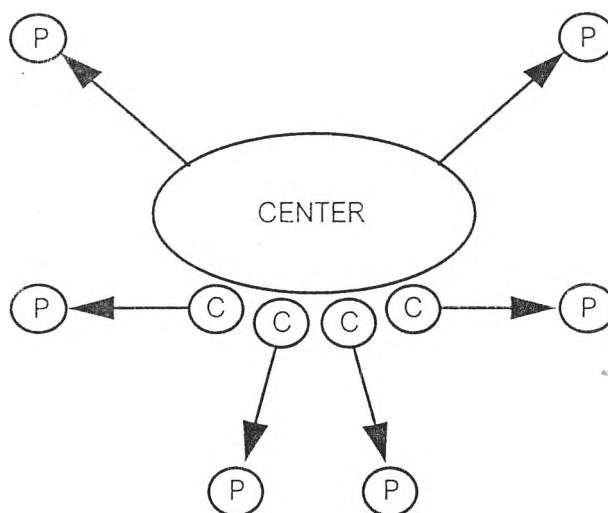
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข่าวมีการข้ามพรมแดนมาเป็นเวลานานแล้ว โดยใช้ทั้งคนส่งข่าว ม้าเร็ว เรือ นกพิราบสื่อสาร สัญญาณธง แล้วจึงมีวิวัฒนาการมาเป็นหนังสือพิมพ์ และจดหมายข่าว เพื่อใช้ส่งข่าวซึ่งจะเป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ หลังจากนั้น หนังสือพิมพ์และจดหมายข่าวมีการพัฒนาจนมีผู้สื่อข่าวประจำที่ต่างประเทศเพื่อรายงานข่าวต่างประเทศให้แก่ผู้อ่านของเขาได้ ต่อมาบรรดาหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มาร่วมมือกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มความสามารถในการบริการแก่ลูกค้า ประกอบกับวิทยาการก้าวหน้า จนสามารถประดิษฐ์เครื่องโทรพิมพ์ใช้ในการสื่อสารโดยเฉพาะ การส่งข่าวข้ามประเทศ จึงเกิดสำนักข่าวขึ้น ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า News Wire Services ในราวปี 1840 (Straubharr และ LaRose, 1996 และ Fang, 1997) ต่อมาได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและขยายขอบเขตการให้บริการแก่ลูกค้า จนกลายเป็นองค์กรใหญ่ขึ้นและเรียกว่า News Agencies ในช่วงศตวรรษที่ 1980

นับตั้งแต่นั้นมา สำนักข่าวได้กลายเป็นองค์กรสื่อมวลชนที่ทรงอิทธิพลในการกระจายข่าวสารไม่น้อยไปกว่าองค์กรสื่ออื่นๆที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นในยุค 1960 และ 1970 ตามลำดับ จุดประสงค์ของการก่อตั้งสำนักข่าวในยุคนั้น เน้นหนักไปทางการพัฒนาการสื่อสารในด้านการเมืองมากกว่าเศรษฐกิจ เนื่องจาก เป็นช่วงเวลาที่โลกมีการทำสงครามเย็นกันอย่างรุนแรง ระหว่างประเทศโลกที่ 1 ซึ่งปกครองระบบประชาธิปไตย และมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับประเทศโลกที่ 2 ซึ่งมีการปกครองและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแบบคอมมิวนิสต์ โดยใช้สื่อมวลชนและข้อมูลข่าวสารเป็นอาวุธขึ้นสำคัญ ฉะนั้น แต่ละฝ่ายจึงมีสำนักข่าวของตนเองเพื่อเป็นกระบอกเสียงและสร้างภาพลักษณ์ของประเทศตนและประเทศอื่นๆ รวมทั้งประเทศโลกที่ 3 ด้วย ถึงแม้จะเป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ก็ตกเป็นเหยื่อของสงครามเย็นนี้ด้วย เพราะเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารอย่างท่วมท้นจากประเทศโลกที่ 1 หรือประเทศตะวันตกซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยมีทิศทางการไหลของข่าวสารข้อมูลทางเดียว (One Way Information Flow) ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการไหลของข้อมูล

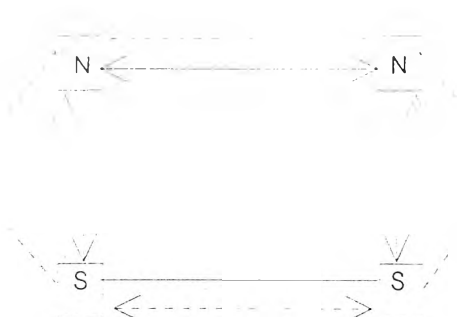
นักวิชาการกล่าวถึงการไหลของข่าวสารว่า มีความไม่สมดุลกัน ดังคำกล่าวของ Mowlana (1985 อ้างถึงใน McQuail และ Windahl, 1993) ที่อธิบายลักษณะการไหลของข่าวสาร (Information Flow) เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบศูนย์กลางสู่รอบนอก และแบบที่ 2 เป็นการไหลของข่าวสารแบบวงกลมตามทิศเหนือและใต้ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 การไหลของข่าวสารแบบศูนย์กลางสู่รอบนอก (Center - Periphery Model of News Flow)

จะเห็นได้ว่าการไหลของข่าวสารมีลักษณะเช่นเดียวกับแนวคิดอาณานิคม (Imperialism) เปรียบเสมือนอาณานิคมทางสื่อ (Media Imperialism) โดยประเทศมหาอำนาจเป็นศูนย์กลาง (Center) ส่งข่าวสารไปยังระบบสื่อมวลชนอื่น ๆ รอบนอก (Peripheral) ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ใต้อาณานิคมและด้อยพัฒนา นอกจากนี้จะต้องรับข่าวสารจากประเทศศูนย์กลางแล้ว การสื่อสารและการส่งข่าวสาร ข้อความระหว่างประเทศรอบนอกด้วยกันเองก็มีน้อยมากหรือไม่มีเลย (ดูเส้นประในแบบจำลอง) เนื่องจากความล่าช้าทางเทคโนโลยีและความสามารถในการส่งข่าวสารมีน้อย เป็นอุปสรรคขวางกั้นการไหลของข่าวสารระหว่างประเทศศูนย์กลางและรอบนอก หรือระหว่างประเทศตะวันตกกับประเทศตะวันออกและระหว่างประเทศตะวันออกด้วยกันเอง ทำให้ไม่เกิดความสมดุล มีการครอบงำของข่าวสารที่รายงานจาก "ศูนย์กลาง" ไปยังระบบสื่อมวลชนอื่น ๆ รอบนอก ซึ่งข่าวจาก "ศูนย์กลาง" มีความเด่นหรือมีความสำคัญต่อการเป็นข่าวต่างประเทศมากกว่าข่าวจากรอบนอก (ดูเส้นประในแบบจำลอง) เนื่องจากมีการกั้นขวางการไหลของข่าวสารระหว่างตะวันออกและตะวันตก ทำให้เกิดความไม่สมดุล

รูปแบบที่ 2 รูปแบบการไหลของข่าวสารแบบวงกลมตามทิศเหนือและใต้ (North - South Round Flow Model of News)

แสดงให้เห็นการไหลของข่าวสารจากทิศใต้ไปยังทิศเหนือและระหว่างทิศใต้ด้วยกันเองว่ามีความไม่สมดุล โดยการไหลของข่าวสารระหว่างซีกโลกเหนือหรือประเทศตะวันตกด้วยกันเอง และการไหลจากซีกโลกเหนือไปยังซีกโลกใต้มีปริมาณมาก (ดูจากเส้นทึบ) ในขณะที่การไหลของข่าวสารระหว่างซีกโลกใต้ไปยังซีกโลกเหนือมีปริมาณน้อย (ดูจากเส้นประ)

ระบบการไหลของข่าวสารโลกถูกประเทศมหาอำนาจควบคุมไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักข่าวตะวันตก 4 แห่งใหญ่ของโลก หรือเรียกว่า "Big Four" เป็นเสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสารส่วนใหญ่ของโลก อย่างไรก็ตาม ระบบข่าวสารของโลก ไม่เพียงมาจาก Big Four เท่านั้น แต่ยังมีมาจากสำนักข่าวเล็กๆ ทั้งสำนักข่าวระดับกลางและสำนักข่าวระดับชาติด้วย (Stevenson, 1988)

สำนักข่าว

Boyd-Barrett (1980) และ Stevenson (1988, 1994) ได้แบ่งประเภทของสำนักข่าวเป็น 4 ประเภท คือ

1. สำนักข่าวต่างประเทศหรือสำนักข่าวข้ามชาติ (The International News Agencies หรือ Transnational News Agencies)

นักวิชาการด้านการไหลของข่าวสารข้ามชาติ (International News Flow) โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงสำนักข่าวข้ามชาติ จะหมายถึงสำนักข่าวใหญ่ 4 แห่งสัญชาติ Anglo-American หรือเรียกว่า Big Four คือ AP , UPI , AFP และ Reuters เป็นองค์กรขนาดใหญ่และมี

สำนักงานกระจายอยู่ทั่วโลก เพียบพร้อมไปด้วยอุปกรณ์และเทคโนโลยีสื่อสารทันสมัย มีฐานะการเงินดี และมีบุคลากรจำนวนมากทำหน้าที่รายงานข่าวและกระจายข่าวจากทุกมุมโลก

Big Four ประกอบด้วย

1.The Associated Press (AP) มีสำนักงานใหญ่ที่ New York และเป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร มีบรรดาหนังสือพิมพ์และบริษัทกระจายข่าวในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเป็นเจ้าของ เนื่องจาก AP มีฐานในประเทศขนาดใหญ่ ทำให้มีเงินรายได้มหาศาลและมีการกล่าวอ้างว่ามีรายได้เป็นอันดับหนึ่ง ในระหว่างสำนักข่าวใหญ่ๆ

ประมาณปี 1990 AP มีสมาชิก 15,500 ราย ใน 112 ประเทศ มีผู้สื่อข่าวประจำ 617 คน ใน 67 ประเทศนอกเหนือจากในสหรัฐและแคนาดา อีกทั้งมีการรายงานข่าวถึง 5 ภาษา

2.United Press International (UPI) เป็นของเอกชนในลักษณะที่เป็นบริษัททำกำไร มีสำนักงานใหญ่ที่ New York แต่ UPI อาจจะกลายเป็น สำนักข่าว "ลบหนึ่ง" (Minus One) ของ Big Four คือ UPI อาจจะกำลังเป็นสำนักข่าวแห่งเดียวในกลุ่ม Big Four ที่กำลังหายไป เนื่องจากในทศวรรษที่ผ่านมา UPI มีสถานะทางการเงินคลอนแคลน ในที่สุดถูกฟ้องล้มละลายในปี 1991 แม้ว่าจะประสบปัญหาการเงินอย่างหนัก แต่ UPI ยังมีสมาชิกถึง 6,000 ราย ใน 100 ประเทศ และมีผู้สื่อข่าว 105 คน ใน 81 ประเทศนอกเหนือจากสหรัฐ

3.Reuters เป็นของอังกฤษ มีสำนักงานใหญ่ที่ London เป็นเจ้าของโดยหนังสือพิมพ์ใน London และสมาคมผู้สื่อข่าวในประเทศของอังกฤษ แต่ต่อมาในปี 1984 Reuters เปิดให้ประชาชนเข้ามาถือหุ้น กลายเป็นบริษัทมหาชนที่มีฐานะการเงินดีและเติบโตอย่างรวดเร็ว รายได้ส่วนใหญ่มาจาก Reuters Monitor ซึ่งเป็นบริการให้ข้อมูลธุรกิจจากทั่วโลก Reuters จึงเป็นผู้ให้บริการการเงินที่ใหญ่ที่สุดในโลกและเป็นองค์กรข่าวขนาดใหญ่ด้วย

เมื่อเริ่มทศวรรษที่ 1990 Reuters มีผู้สื่อข่าว 968 คน ใน 74 ประเทศและขายข่าวให้แก่สมาชิก 29,310 ราย ใน 131 ประเทศ

4.Agence France Presse (AFP) มีสำนักงานใหญ่ที่ Paris ได้รับรายได้ส่วนมากจากรัฐบาลฝรั่งเศส โดยการขายข่าวให้แก่สถานทูตฝรั่งเศสและสื่อมวลชนในโลกที่ 3 แม้ว่าจะต้องพึ่งพิงการเงินจากรัฐบาลแต่ AFP ยังคงรักษาชื่อเสียงในความเป็นอิสระและความเป็นมืออาชีพในการทำงานไว้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ AFP ยังเป็นสำนักข่าวที่มีขนาดใหญ่กว่า AP และ Reuters เห็นได้จากจำนวนผู้สื่อข่าวประจำ 550 คน ใน 150 ประเทศ และให้บริการสมาชิก 12,500 ราย ใน 144 ประเทศ

2. สำนักข่าวระดับรอง (The Second - Tier Western Agencies)

มีการปฏิบัติงานเหมือน Big Four แต่มีขอบเขตการปฏิบัติภารกิจแคบกว่า จึงให้บริการลูกค้าต่างประเทศหรือมีสมาชิกน้อยกว่าสำนักข่าวต่างประเทศ สถานภาพของสำนักข่าวประเภทนี้ จึงถูกจัดให้อยู่ระหว่างสำนักข่าวใหญ่ทั้ง 4 และสำนักข่าวแห่งชาติ

สำนักข่าวระดับรอง มีจุดมุ่งหมายจำเพาะเจาะจงที่จะดำเนินงานในประเทศหรือกลุ่มประเทศแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นพิเศษ (สุภา ศิริมานนท์, 2529) โดยปกติ จะรายงานข่าวทั่วๆไปแต่บางครั้งจะมีข่าวจากประเทศตนเองในปริมาณมาก และบ่อยครั้งที่เป็นข่าวในภูมิภาคตนเอง มีการรายงานข่าวหลายภาษาจากสำนักข่าวต่างๆกว่า 50 ประเทศ

สำนักข่าวประเภทนี้ ได้แก่ Kyodo (ญี่ปุ่น) Xin Hua (จีน) DPA (เยอรมัน) Tanjung (อิตาลี) MENA (อียิปต์) ซึ่งสำนักข่าวที่โดดเด่นที่สุดในเอเชีย (Merrill, 1995) คือ Kyodo และ Xin Hua

สำนักข่าว Kyodo เป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร โดยได้รายได้จากสมาชิก มีสำนักงานใหญ่ที่ Tokyo เป็นเจ้าของโดยหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นและบริษัท NHK Broadcasting ให้บริการข่าวทั้งภาษาญี่ปุ่นและอังกฤษ เน้นการรายงานข่าวในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ปี 1996 มีผู้สื่อข่าวประจำ 70 คน และผู้สื่อข่าวรับจ้าง (Stringers) 40 คน ใน 50 ประเทศ และมีสมาชิก 3,537 ราย ทั้งในประเทศและนอกประเทศญี่ปุ่น (Kyodo News Agency, 1996)

สำนักข่าว Xin Hua สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเจ้าของ แบ่งระบบในองค์กรเป็น 3 ส่วน คือ สำนักงานใหญ่ที่ Peking สำนักงานในประเทศใน 30 มณฑล และสำนักงานในต่างประเทศ Xin Hua มีการรายงานข่าวหลายภาษา ได้แก่ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน รัสเซีย อารบิก และปอร์ตุเกส

ปี 1996 มีพนักงานทั่วไปกว่า 7,000 คน ประจำสำนักงานในจีนและสำนักงานในต่างประเทศกว่า 100 ประเทศ และมีสมาชิก 5,000 ราย ทั้งในและต่างประเทศ และลงนามข้อตกลงแลกเปลี่ยนข่าวและความร่วมมือกับสำนักข่าวและสื่อมวลชนต่างๆใน 95 ประเทศ (Xin Hua News Agency, 1996)

3. สำนักข่าวพิเศษและเสริม (The Specialized and Supplementary Agencies)

เนื่องจากเป็นความมุ่งหมายและความหวังของการจัดระเบียบข่าวสารโลกใหม่ที่สนับสนุนให้การไหลของข่าวสารในโลกมีความสมดุลกันระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก สำนักข่าวพิเศษจึงถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเติมช่องว่างในการรายงานข่าวของ Big Four ตามวัตถุประสงค์ของ UNESCO ให้ทำหน้าที่คานการเสนอข่าวของสำนักข่าวตะวันตก

สำนักข่าวประเภทนี้เน้นการรายงานข่าวโลกที่ 3 และเรื่องราวการพัฒนา ภูมิภาคตะวันออกจะมีสำนักข่าวน้อยอย่างน้อย 1 แห่งเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในภูมิภาค เช่น Depthnews Gemini , Non-Aligned News Agencies Pool (NANA)

หนังสือพิมพ์ Anglo – American เช่น The New York Times , Washington Post , Los Angeles Times และอื่นๆ อ้างอิงข้อมูลข่าวต่างประเทศจากสำนักข่าวใหญ่ๆ และสำนักข่าวประเภทนี้แต่สำหรับเรื่องราวที่ปรากฏตามหน้าสารคดีมักจะใช้ข้อมูลจากสำนักข่าวพิเศษเป็นหลัก แต่สำหรับโลกที่ 3 เอง ใช้บริการสำนักข่าวนี้น้อยมาก เพราะข่าวต่างประเทศที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนโลกที่ 3 ยังคงมาจาก Big Four และสำนักข่าวแห่งชาติ

4. สำนักข่าวแห่งชาติ (The National Agencies)

สำนักข่าวแห่งชาติถูกจัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ของ UNESCO เช่นเดียวกับสำนักข่าวพิเศษ ดังนั้น ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา จึงมีจำนวนสำนักข่าวแห่งชาติมากขึ้นเรื่อยๆ และมีสำนักข่าวแห่งชาติในทุกประเทศในทศวรรษที่ 1990

สำนักข่าวส่วนใหญ่ถูกควบคุมโดยรัฐบาล มีจำนวนผู้สื่อข่าวและตลาดในต่างประเทศจำกัด เพราะวัตถุประสงค์หลักของสำนักข่าวเหล่านั้น ก็คือ ให้บริการข่าวสารแก่ผู้ชม ผู้ฟัง และผู้อ่านในประเทศ

สำนักข่าวในฐานะผู้เฝ้าประตูข่าวสารโลก (Gatekeepers)

สำนักข่าวแห่งชาติทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูพิจารณาและกลั่นกรองข่าวในประเทศที่จะออกไปปรากฏแก่สายตาชาวโลกและในทางกลับกันก็ทำหน้าที่กลั่นกรองข่าวต่างประเทศที่จะให้ผู้รับสารในประเทศด้วย ส่วนสำนักข่าวในระดับนานาชาติ (International News Agencies) มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารของโลก เพราะต้องรวบรวมข่าวจากประเทศต่างๆ และกระจายข่าวเหล่านั้นไปทั่วโลก ดังนั้น สำนักข่าว โดยเฉพาะสำนักข่าวโลกจึงมีอิทธิพลมากในการคัดเลือกและนำเสนอข่าวสาร รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศต่างๆ ให้ทั่วโลกได้รับรู้ เพราะหลายประเทศไม่มีผู้สื่อข่าวประจำต่างประเทศเองจึงต้องอาศัยข่าวจากสำนักข่าว

จะเห็นว่า สำนักข่าวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็มีหน้าที่อย่างเดียวกัน คือ การรายงานข่าว รวบรวม คัดเลือกและกระจายข่าว สำนักข่าวจึงเปรียบเสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeepers)

สอดคล้องกับ Donohue, Tichenor และ Olien (1972 อ้างถึงใน Shoemaker 1991) ที่ให้นิยามการคัดเลือกและกระจายข่าวแบบผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeping) ว่า เป็นกระบวนการควบคุมข้อมูลข่าวสาร ที่รวมถึงการคัดเลือก คัดเลือก คัดทิ้ง ถ่ายโอน กำหนดรูปแบบ และเขียนซ้ำของข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวสารของนายประตูข่าวสาร

นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นว่า คุณค่าข่าว ซึ่งเป็นคุณค่าทางทางนักอาชีพ (Professional) ของตะวันตก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคัดเลือกข่าวและทำให้ข่าวที่ผ่านกระบวนการนี้ส่วนมากเป็นข่าวในแง่ลบ

Galtung และ Ruge (1965 อ้างถึงใน Shoemaker, 1991) เจาะจงประเภทของเหตุการณ์ข่าวที่บ่งชี้ว่ามีโอกาสผ่านประตู ได้แก่

1. ช่วงเวลา (Time Span) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรอบเวลาของสื่อมวลชนจะผ่านการคัดเลือกมากกว่า

2. ความเข้มหรือคุณค่าของการเข้าสู่ระยะรับรู้ได้ (Intensity of Threshold Value) เหตุการณ์ที่มีความใหญ่โตและมีความสำคัญจะผ่านประตูข่าวสารมากขึ้น

3.ความชัดเจน/ไม่มีความกำกวม (Clarity / Lack of Ambiguity) เหตุการณ์ที่ไม่ต้องอาศัยการตีความ และผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ทันที ก็มีโอกาสผ่านประตูมากขึ้น

4.ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม/การตรงต่อความสนใจ (Cultural Proximity / Relevance) สื่อมวลชนส่วนใหญ่ยอมรับเหตุการณ์ที่มีความใกล้ชิดกับผู้อ่าน

5.ความสอดคล้องกัน (Consonance) เหตุการณ์ที่เข้ากันกับความคาดหวัง ก็จะผ่านการคัดเลือกมากกว่า

6.ความที่ไม่ได้คาดหวังไว้ (Unexpectedness) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน จะได้รับเลือกเป็นส่วนใหญ่

7.ความต่อเนื่อง (Continuity) เหตุการณ์ที่ผ่านประตูข่าวสาร คือ เหตุการณ์ที่มีข้อมูลข่าวสารต่อไปได้อีกในอนาคต

8.องค์ประกอบ (Composition) ผู้เฝ้าประตูคัดเลือกข่าวบางข่าวเพียงเพราะข่าวเหล่านั้นขัดแย้งกับข่าวอื่นๆ

9.ค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Values) ค่านิยมของผู้เฝ้าประตูและผู้รับสารมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าว

จากคุณค่าข่าวทั้งหมด จะเห็นได้ว่า “ข่าวลบ” มีคุณสมบัติตรงกับคุณค่าข่าวหลายประเด็น จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ผู้เฝ้าประตูจะคัดเลือกข่าวลบมากกว่าข่าวบวก Galtung และ Ruge (1973 อ้างถึงใน Bohle, 1986) ให้เหตุผลสนับสนุน ว่า ข่าวลบมีคุณสมบัติเด่นกว่าข่าวบวกเพราะ

1. ข่าวลบเข้ากันกับการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ที่เรื่องราวความหายนะมักเป็นที่ถูกใจของผู้อ่าน
2. ข่าวลบเป็นสิ่งที่คนเห็นคล้ายตามกันได้ง่ายเพราะไม่มีความกำกวม ไม่ต้องตีความ
3. ข่าวลบสอดคล้องกับจิตใจของคนในช่วงเวลาที่มีปัญหาหรือเต็มไปด้วยความต้องการภายในสำหรับข่าวลบ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าจากสมองทำให้คนต้องการข่าวลบ
4. ข่าวลบเป็นสิ่งที่คาดไม่ถึง

ด้วยเหตุนี้ นักข่าวจึงมีแนวโน้มคัดเลือกข่าวลบมากกว่าข่าวอื่นๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม ทำให้เกิดความลำเอียง

นักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงข่าวลบว่า ข่าวลบมักจะมี “ความขัดแย้ง” เป็นคุณค่าข่าวสำคัญและมีเนื้อหาที่สะเทือนใจต่อผู้รับสาร

Bohle (1986) กล่าวว่า ขาวลบ หมายถึง ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ สิ่งของ หรืออื่นๆที่ไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีอันตราย ส่วน Haskins (1984) ให้นิยามขาวลบ โดยถือว่าเป็นคำนิยามโดยคนส่วนใหญ่ (ในการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของสเกลทิศทางข่าวของเขา ถือว่า ผู้ลงรหัส 18 คน เป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่) ซึ่งถือว่าข่าวที่มีค่าต่อไปนี้เป็นลบ (Negative) ได้แก่

unpleasant (ไม่น่าพอใจ) conflictual (ความขัดแย้ง) unhealthy (สุขภาพไม่ดี) disagreement (ไม่เห็นด้วย) anti-social (ต่อต้านสังคม) destructive (ทำลาย) gruesome (น่ากลัว ขนพองสยองเกล้า) painful (เจ็บปวด) injury (บาดเจ็บ) problem-creating (สร้างปัญหา) troublesome (มีปัญหา) deteriorative (เลวลง) declining (ทรุดโทรม) verbally or physically fear (ความกลัวทางวาจาหรือร่างกาย) หรือเหตุการณ์อื่นๆที่ไม่น่ารื่นรมย์

แต่สำหรับการวิจัยนี้ ได้ให้คำนิยามขาวลบโดยถือเจตนาหรือความมุ่งหมาย (Intention) ในการเสนอข่าวเป็นสำคัญ โดยหมายถึงข่าวที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีและเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ต่อเหตุการณ์ สถานที่ หรือบุคคลที่เป็นข่าว รวมทั้งประเมินแนวโน้มของเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือผลกระทบที่จะเกิดตามมาจากเหตุการณ์ที่เป็นข่าวด้วยว่า อาจจะก่อให้เกิดสภาวะหรือสภาพการณ์ที่เลวร้ายกว่าปัจจุบันหรือเวลาที่นำเสนอข่าวในขณะนั้น

สำหรับการแบ่งประเภทของขาวลบนั้น Bohle (1986) ได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ขาวสงครามและความขัดแย้งระหว่างประเทศ
2. ขาวคุกคามต่อชีวิต
3. ปัญหาเศรษฐกิจและการโกงระดับชาติ

Stevenson และ Gaddy (1984) แบ่งประเภทขาวลบไว้ดังนี้

1. ความขัดแย้งภายใน ความขัดแย้งทางการทหาร
2. อาชญากรรมทางการเมือง
3. อาชญากรรม อุบัติเหตุ และภัยพิบัติตามธรรมชาติ

สังเกตได้ว่า ขาวลบมักจะมี “ความขัดแย้ง” เป็นคุณค่าข่าว ดังความคิดเห็นของ Stevenson และ Gaddy (1984) รวมทั้ง Bohle (1986) บ่งชี้ว่า คุณค่าข่าวที่สำคัญ คือ ความขัดแย้งที่รุนแรงและจากผลการศึกษาของ Stevenson และ Gaddy (1984) สนับสนุนคำกล่าวนี้ โดยพบว่า ข่าวในประเทศที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน มีสัดส่วนของเหตุการณ์ใน

ทุกส่วนของโลกที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในประเทศ โดยเฉพาะโลกที่ 3 มีมากกว่าโลกที่ 1 ถึง 2 เท่า

นอกจากนี้ จากการสำรวจเชิงวิเคราะห์สื่อมวลชนไทย ของดันแคน แมคคาร์โก (2540) ก็บอกย้ำว่า ความขัดแย้งเป็นคุณค่าข่าวสำคัญ เพราะพบว่า ลำพังการเสนอประเด็นทางนโยบายสิ่งแวดล้อมในตัวของมันเอง คงไม่มีคุณค่าของความเป็นข่าวได้มากพอ หากไม่เกิดข้อขัดแย้งที่น่าสนใจขึ้นมา ในทัศนะของผู้ควบคุมสื่อต่างๆ ความขัดแย้งเป็นคุณค่าข่าวสำคัญ

นอกจากคุณค่าข่าวแล้ว ยังมีปัจจัยบางประการที่มีผลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสารของผู้เฝ้าประตูอีกด้วย Becker และ Robert (1992) กล่าวถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

- ปทัสสถานและนโยบายขององค์กร (Norms and Policies) White (1950 อ้างถึงใน Shoemaker, 1991) กล่าวว่า การคัดเลือกข่าวสารขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรหนังสือพิมพ์นั้นๆ นอกจากนี้ ลักษณะองค์กรที่แตกต่างกันทำให้รูปแบบการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปด้วย องค์กรที่มีรูปแบบโครงสร้างการทำงานที่ไม่เข้มงวด ก็อาจจะให้ผู้เฝ้าประตูแต่ละคนตัดสินใจเอาเองมากกว่าองค์กรที่มีโครงสร้างอำนาจชัดเจนตามลำดับชั้นอย่างชัดเจน (Shoemaker, 1991)

- อิทธิพลของเพื่อนร่วมงาน (Peer Influences) ผู้เฝ้าประตูจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้ซึ่งกันและกันและช่วยกันแสดงความคิดเห็น Gaunt (1990) ศึกษากระบวนการคัดเลือกข่าวของนักหนังสือพิมพ์ และพบว่า แรงผลักดันในห้องข่าว (Newsroom Forces) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกข่าว เนื่องจากหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ทำการสำรวจนักข่าวจะช่วยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนะนำกันรอบๆ โຕะข่าว เพื่อตัดสินใจร่วมกันในการเลือกข่าวใดข่าวหนึ่งอย่างเป็นทางการ

- อำนาจของผู้รับสารต่อการให้คุณให้โทษ (The Power of Audience to Punish and Reward) สมาชิกผู้รับสารบางกลุ่มมีอำนาจให้คุณให้โทษต่อสื่อมวลชน ในกรณีของสำนักข่าวตะวันตก ตลาดส่วนใหญ่อยู่ในตะวันตก จึงเสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศตะวันตกมากกว่าส่วนอื่นๆ ของโลก

ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจัยในตัวผู้เฝ้าประตูข่าวสารเอง ก็มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวสาร White (1950 อ้างถึงใน Shoemaker) กล่าวว่า การคัดเลือกข่าวของผู้เฝ้าประตูเป็นการกระทำที่

เป็น “ความนึกคิดในใจของตนเองสูง” (Highly Subjective) และขึ้นอยู่กับพื้นฐานการพิจารณาคุณค่า (Value Judgments) บนพื้นฐานของประสบการณ์ ทักษะและความคิดหวังของผู้เฝ้าประตู

ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

- เชื้อชาติ (Racism) เชื้อชาติสัมพันธ์กับความเป็นชาตินิยม (Nationalism) ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากเนื้อหาข่าวที่นำเสนอ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Jandt (1995) ที่ว่า สื่อมวลชนอเมริกันมีอคติในการนำเสนอข่าวของชนกลุ่มน้อย (African - American) ในแง่ลบมากกว่าข่าวลบที่เกี่ยวข้องกับคนผิวขาว ทั้งๆที่มีชนกลุ่มน้อยเพียง 15 % แต่ถูกเสนอข่าวในด้านลบ ทั้งคดียาเสพติด อาชญากรรม ปัญหาเด็กและเยาวชน โสเภณี ซึ่งส่วนมากเป็นการกระทำของคนผิวขาว

Martell และ McCall (1964 อ้างถึงใน McQuail, 1992) ศึกษาการนำเสนอชนกลุ่มน้อยในนิตยสาร ในอเมริกามีประชากรผิวดำ 10 % และ 70 % เป็นคนพื้นเมืองผิวขาวชาวอเมริกัน ผลปรากฏว่า ในนิตยสารมีเนื้อหาเพียง 2 % ที่เกี่ยวกับคนผิวดำ ขณะที่ 90% เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับอเมริกัน และมีรูปแบบการนำเสนอเกี่ยวกับคนผิวดำในด้านลบ

- ค่านิยมส่วนตัวหรือสำนึกส่วนตัว (Personal Values หรือ Personal Convictions) สำนึกส่วนตัวมีความสำคัญในการตัดสินใจต่อการบรรณาธิการข่าว (White ,1950 อ้างถึงใน Gaunt, 1990) นักข่าวไม่เลือกข่าวบางข่าวเพราะน่าเบื่อ ขณะเดียวกันก็เลือกข่าวบางข่าวเพราะความสนใจส่วนตัว เช่น ในสังคมอเมริกัน ถือว่า “การพึ่งตนเอง” เป็นค่านิยมที่น่ายกย่อง เพราะฉะนั้น สื่อมวลชนอเมริกันจึงไม่ชอบคนที่พึ่งคนอื่น (Gans, 1979 อ้างถึงใน Shoemaker, 1991)

- การรับรู้ของผู้รับสาร (Perceptions of The Audience) ผู้เฝ้าประตูจะมีความเข้าใจพฤติกรรมความเข้าใจของผู้รับสาร ทำให้ต้องคัดเลือกข่าวสารที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการของผู้รับสาร ดังนั้น สำนักข่าวจึงมีเกณฑ์ที่บ่งชี้เรื่องที่ส่งผ่านไปให้ลูกค้า โดยลูกค้าของสำนักข่าวเป็นผู้บ่งชี้เกณฑ์นั่นเอง (Shoemaker, 1991)

- ความเป็นนักอาชีพ (Professional) ผู้เฝ้าประตูที่ผ่านการฝึกฝน (Training) และได้รับการศึกษาดังกันทำให้ผลิตข่าวต่างกัน (Gaunt, 1990)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยด้านองค์กรหรือปัจจัยในตัวผู้เฝ้าประตูข่าวสารเอง ก็อาจจะทำให้เกิดอคติหรือความลำเอียงในการคัดเลือกข่าวสารได้

การนำเสนอข่าวของสำนักข่าวต่างประเทศ

เนื่องจากสำนักข่าว Big Four เป็นผู้เฝ้าประตูและเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารโลก จึงมีอิทธิพลมากต่อการนำเสนอข่าวทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่า ทำให้การไหลของข่าวสารไม่สมดุลระหว่างซีกโลกเหนือกับใต้หรือตะวันตกกับตะวันออก ทั้งในด้านปริมาณ (Quantity) และคุณภาพของเนื้อหา (Quality) สะท้อนให้เห็นได้จากคำปรารภของ Mustapha Masmoudi (1979 อ้างใน Stevenson, 1988) เลขาธิการฝ่ายสารสนเทศของยูนิเซฟและสมาชิกคณะกรรมการ McBride ว่า

ปริมาณความไม่สมดุลของข่าวสารระหว่างเหนือกับใต้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าจำนวนข่าวและข้อมูล เกิดจากประเทศที่พัฒนาแล้วและไหลไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาและปริมาณที่ไหลกลับเป็นไปในทิศทางตรงข้าม.....ข่าวถูกควบคุมและบิดเบี้ยวโดยการปฏิบัติงานของสำนักข่าวข้ามชาติ โดยปราศจากการขัดขวางในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่.....ข่าวผ่านการกลั่นกรอง ตัดทิ้งและบิดเบือนอันเป็นวิถีที่สำนักข่าวข้ามชาติมองประเทศกำลังพัฒนา.....ยิ่งไปกว่านี้ สำนักข่าวเหล่านี้ยังนำเสนอประเทศกำลังพัฒนาด้วยความไม่ชื่นชม เน้นวิกฤติการณ์ การประท้วง การนัดหยุดงาน ฯลฯ หรือแม้กระทั่งเห็นเป็นเรื่องตลกขบขัน

ความไม่สมดุลในด้านปริมาณนั้น เนื่องจากปริมาณข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวเกี่ยวกับประเทศโลกที่ 1 หรือประเทศตะวันตก ขณะที่มีการเสนอข่าวโลกที่ 3 หรือประเทศตะวันออกในปริมาณน้อย จึงเป็นการไหลของข่าวสารในทิศทางเดียว

สอดคล้องกับความเห็นของ Boyd-Barrett (1981 อ้างถึงใน Reeves, 1993) ที่วิจารณ์บทบาทของสำนักข่าว Big Four ว่า

1. ละเลยการเสนอข่าวโลกที่ 3
2. มืดตมของตะวันตก (Western bias) ในการรายงานข่าวโดยเน้นข่าวหายนะมากกว่าข่าวพัฒนา
3. อคติของตะวันตกเกี่ยวข้องกับตัวนักข่าวที่รายงานข่าว โดยยึดนโยบายรัฐบาลของประเทศที่สำนักข่าวตะวันตกมีฐานที่มั่นหรือสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่

เช่นเดียวกับความเห็นของ Stevenson (1988) ที่ว่าสำนักข่าวตะวันตกสะท้อนความรุนแรง และเน้นถึงสำนักข่าวต่างประเทศว่ากลายเป็นเป้าหมายของความสับสน เพราะมีอำนาจแต่เป็นกระจกที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect) ที่ส่องให้เห็นโลกที่ 3 เป็นภาพความล้มเหลวต่างๆ แต่บ่อยครั้งจะเห็นความสำเร็จ

Sinclair (1990) สนับสนุนคำวิพากษ์วิจารณ์ข้างต้น โดยกล่าวถึงการควบคุมการไหลของข่าวสารว่า

1. เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบริษัทการสื่อสารข้ามชาติ 6 แห่ง ที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ในอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส พร้อมทั้งแคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นการควบคุมฐานของอังกฤษนั่นเอง
2. ปริมาณการไหลของข่าวสารไม่สมดุล นั่นคือมีข่าวประเทศตะวันตกมากและประเทศกำลังพัฒนาในปริมาณน้อย
3. การไหลของข่าวสารเป็นไปในทิศทางเดียวจากโลกอุตสาหกรรมไปยังโลกกำลังพัฒนา
4. มีไหลของข่าวสารระหว่างประเทศกำลังพัฒนาน้อยมาก แต่กำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
5. ลูกค้าใหญ่ของสำนักข่าวอยู่ในประเทศตะวันตก ข่าวจึงถูกจัดทำขึ้นสำหรับตลาดตะวันตก

ความไม่สมดุลของการไหลของข่าวสารในด้านปริมาณ เห็นได้จากผลการศึกษาของ Schramm (1980) ซึ่งศึกษาการแพร่กระจายของข่าวในเอเชียและพบว่า ข่าวจากสำนักงานใหญ่ทั้ง 4 แห่ง มีการรายงานข่าวในภูมิภาคต่างๆ คิดเป็นสัดส่วนได้ดังนี้ เสนอข่าวประเทศโลกที่ 3 และข่าวประเทศโลกที่ 3 รวมกับข่าวที่ไม่ใช่โลกที่ 3 ในสัดส่วนเท่ากัน คือ 1 ใน 4 ของข่าวทั้งหมด ส่วนข่าวที่เหลืออีกครึ่งหนึ่ง เป็นข่าวโลกที่ 1 จึงดูเหมือนว่า ปริมาณข่าวไม่สมดุล เพราะมีข่าวประเทศโลกที่ 3 แค่ 1 ใน 4 ส่วน ในขณะที่ประชากรในโลกที่ 3 มีมากถึง 3 ใน 4 ของประชากรโลก

สำหรับความไม่สมดุลในด้านทิศทางข่าวนั้น นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นว่า เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับประเทศโลกที่ 3 ที่นำเสนอโดยสำนักข่าว Big Four มีความลำเอียง เพราะมักจะเสนอข่าวในด้านร้ายและถูกบิดเบือน ดังผลการศึกษาหลายชิ้นที่สนับสนุนคำกล่าวข้างต้น

Gaunt (1984) ศึกษาการเลือกข่าวและปัจจัยสำคัญในการเลือกข่าว โดยวิเคราะห์เนื้อหาข่าวต่างประเทศที่รายงานในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของ ฝรั่งเศส อังกฤษ และอเมริกาและจากสำนักข่าวต่างประเทศที่ส่งไปให้หนังสือพิมพ์ดังกล่าวและพบว่า ทั้งหนังสือพิมพ์และสำนักข่าว มีปริมาณข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในซีกโลกใต้มากกว่าซีกโลกเหนือและความไม่สมดุลนี้ เห็นได้ชัดในสำนักข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์

Weaver และ Wilhoit (1984) วิจัย “ข่าวร้ายกับโลกที่ 3” พบว่า ข่าวประเทศโลกที่ 3 เป็นข่าวความรุนแรงและหายนะมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

เช่นเดียวกับ Gaddv และ Tanjong (1986) ที่พบว่า หนังสือพิมพ์อเมริกาและสำนักข่าวตะวันตกทั้ง 4 แห่ง เสนอข่าวลบของประเทศโลกที่ 3 ถึง 58 % ในขณะที่เสนอข่าวลบประเทศโลกที่ 1 เพียง 23 % และสื่อมวลชนในโซเวียตก็เช่นเดียวกัน เสนอข่าวลบของประเทศโลกที่ 3 ถึง 51 % และโลกที่ 1 เพียง 21% จึงเกิดความลำเอียงต่อโลกที่ 3

อย่างไรก็ตาม Martin (1990) อ่างการศึกษาของ UNESCO โดย IAMCR ในปี 1979 ซึ่งผลการศึกษาแตกต่างกับการศึกษาข้างต้น โดยพบว่า ข่าวเกือบทั้งหมดที่ถูกกระจายโดยสำนักข่าวโลกเป็นกลาง (Neutral) และมีสิ่งสังเกตเพียงเล็กน้อยว่าเสนอข่าวโลกที่ 3 อย่างลำเอียง พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตว่า ความลำเอียง น่าจะอยู่ที่การที่สื่อมวลชนคัดเลือกข่าวจากสำนักข่าวอย่างมีความลำเอียงเสียเอง นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการให้ความสนใจประเภทข่าวลบในโลกที่ 3 มากกว่าส่วนอื่นๆในโลก แต่ทั้งนี้ เป็นผลจากการที่ข่าวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นข่าวการเมืองมากกว่าข่าวที่เกี่ยวกับประชาชนหรือเอกชน และในเวลานี้ โลกที่ 3 มีความแตกแยกทางการเมืองมากกว่าโลกตะวันตก

ผลของความไม่สมดุล

ความไม่สมดุลในการไหลของข่าวสารดังกล่าว ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค กล่าวคือ ในระดับจุลภาค ทำให้เกิดการปลุกฝังและมีผลกระทบต่อการรับรู้ของผู้รับสารในสังคมเป็นผลให้เกิดผลกระทบในระดับมหภาค ความไม่สมดุลในการไหลของข่าวสารนำไปสู่การครอบงำทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดอาณานิคมทางวัฒนธรรมและอาณานิคมทางสื่อ

สำนักข่าวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสาร เนื่องจากข่าวสารที่สำนักข่าวนำเสนอมีผลต่อความคิด การมองโลก ทัศนคติ ค่านิยม การรับรู้ความจริงในสังคมและพฤติกรรมผู้รับสาร นั่นคือ สำนักข่าวมีส่วนในการปลูกฝังแก่ผู้รับสารด้วย

Signorielli และ Morgan(1990) ให้นิยาม การปลูกฝัง (Cultivation) ว่า หมายถึง การครอบงำการมองโลก มุมมอง และการปฏิบัติต่อสถาบันและบริบทด้านวัฒนธรรม

เนื่องจาก สื่อมวลชน เป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่ทำหน้าที่ให้ข่าวสาร ความบันเทิงและให้ความรู้แก่คนในสังคม เนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอจึงมีผลต่อความคิด การมองโลก ทัศนคติ ค่านิยม การรับรู้ความจริงในสังคมและพฤติกรรมของผู้รับสาร

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอก็อาจจะไม่เป็นความจริงเสมอไป แต่อาจจะเป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นโดยสื่อมวลชน การศึกษาการปลูกฝังมักจะมุ่งเน้นไปที่สื่อโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่แพร่กระจายข้อมูลข่าวสารและครอบงำสื่ออื่นๆในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ โทรทัศน์มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น ประชาชนอาจคิดว่า มีอาชญากรรมและความรุนแรงมากมายในสังคม เนื่องจากการรับรู้ (Perception) จากโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงในปริมาณมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเวลา Prime-Time ทั้งๆที่ไม่ตรงกับโลกแห่งความเป็นจริง และคนดูโทรทัศน์ที่เห็นภาพหรือเรื่องราวที่เข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ก็จะได้รับปลูกฝังมากขึ้นเป็น 2 เท่า (Baran และ Davis ,1995)

Gerbner และคณะ (1980) พบว่าคนดูโทรทัศน์ในปริมาณมากก็ยิ่งมองโลกในแง่ร้าย (The Mean World Index) มากกว่าคนดูโทรทัศน์ในปริมาณน้อยเพราะคนดูโทรทัศน์มาก โทรทัศน์ก็จะครอบงำแหล่งข้อมูลอื่นๆ รวมทั้งความคิดเกี่ยวกับโลก โดยมีการสร้างความจริงในสังคมจากการซึมซับและเรียนรู้โดยไม่รู้ตัวจากการดูโทรทัศน์หรือเรียกได้ว่าเกิด "Mainstreaming"

การปลูกฝัง สามารถอธิบาย อิทธิพลจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออื่นๆได้เช่นกัน ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์หรือสำนักข่าว เห็นได้จากผลการศึกษาหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารและผลกระทบต่อความคิด ทัศนคติและการมองโลก

Miller, Goldenberg และ Erbring (1979 อ้างถึงใน Shoemaker, 1991) พบว่า ความเชื่อมั่นสาธารณะต่อรัฐบาล (Public Confidence) มีความแตกต่างกันในหลายๆเมืองที่ทำการสำรวจและความแตกต่างขึ้นอยู่กับจำนวนของข่าววิกฤติที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

Wiegman, Gutteling, Boer และ Houwan (1989) พบว่า ปริมาณการอ่านข่าวความรุนแรง มีผลต่อการรับรู้ คนที่อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับอันตราย จะมีทัศนคติในทางลบต่ออันตรายมากกว่า มีความรู้สึกถูกคุกคามมากกว่าและมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยมากกว่า

Haskins และ Miller (1984) พบว่าข่าวลบมีผลกระทบในด้านลบและข่าวบวกมีผลกระทบในด้านบวกต่อการรับรู้ของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ และ Galician และ Vestre (1987) ก็เช่นเดียวกัน พวกเขาพบว่าข่าวร้ายสร้างการรับรู้ในทางลบต่อภาพลักษณ์ของชุมชนได้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สำนักข่าวมีผลต่อการรับรู้ของคน ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในระดับสังคมด้วย นั่นก็คือ การที่คนในสังคมตกเป็นอาณานิคมทางวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยพึ่งพิงข้อมูลข่าวสารจากประเทศมหาอำนาจหรือประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่า

อาณานิคมทางวัฒนธรรม (Cultural Imperialism) หรือระบบจักรวรรดินิยมอย่างใหม่ (Neo - Colonialism) เป็นผลของการถูกครอบงำทางวัฒนธรรม โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว และเป็นประเทศมหาอำนาจ (อดีตเป็นประเทศล่าอาณานิคม) ครอบงำประเทศที่ด้อยพัฒนามากว่า ส่วนใหญ่เป็นประเทศโลกที่ 3 ต้องพึ่งพิงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลข่าวสาร

Schiller (1976) กล่าวถึงอาณานิคมทางวัฒนธรรมไว้ว่า คือผลรวมของกระบวนการซึ่งสังคมที่นำมาสู่ระบบโลกสมัยใหม่ และการครอบงำได้ดึงดูด กัดต้นและผลัดต้นให้กำหนดรูปร่างของสถาบันต่างๆในสังคม เพื่อสนับสนุนค่านิยมและโครงสร้างของศูนย์การครอบงำของระบบ (อ้างถึงใน Nordenstreng และ Schiller, 1976)

การครอบงำทางวัฒนธรรม (Cultural Dominant) และอาณานิคมทางวัฒนธรรม (Cultural Imperialism) ได้รับการกล่าวถึงในเรื่องของการพึ่งพิงระหว่างเศรษฐกิจ (รวมทั้งเทคโนโลยี) ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ด้านความคิดและวัฒนธรรมระหว่างประเทศทุนนิยมหรือสังคมอุตสาหกรรมกับประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกา เอเชียและละตินอเมริกา (Golding, 1977 อ้างถึงใน Reeves, 1993)

จะเห็นได้ว่า การครอบงำทางวัฒนธรรมมีลักษณะการพึ่งพิงที่มีรูปแบบเป็น ศูนย์กลาง (Center) สุ่มรอบนอก (Periphery) ตามแบบทฤษฎีการพึ่งพิง (Dependency Theory) ซึ่งกล่าวถึง ระบบของโลกที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยรอบนอกจะต้องอาศัยพึ่งพิงจากส่วนกลาง เช่นเดียวกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับอาณานิคมทางวัฒนธรรม ที่มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ระหว่างประเทศทุนนิยมก้าวหน้า (The Advanced Capitalist Countries) และประเทศโลกที่ 3

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เป็นการสิ้นสุดอาณานิคมแบบเก่าด้วยเช่นกัน สหรัฐอเมริกาซึ่งบอบช้ำจากสงครามน้อยที่สุดเป็นประเทศที่มีอำนาจและอิทธิพลครอบงำประเทศอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด นับเป็นการก้าวเข้าสู่อาณานิคมแบบใหม่หรือจักรวรรดินิยมใหม่ (Neo-Colonialist หรือ Neo-Imperialist) ที่มีการครอบงำระบบข่าวสารและเทคโนโลยีทางการสื่อสารไม่น้อยไปกว่าการครอบงำทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะเห็นได้ชัดเมื่อมองย้อนไป ทศวรรษที่ 1960 เป็นสมัยที่สื่อมวลชนได้รับการพัฒนาและได้รับการคาดหวังว่า เทคโนโลยีการสื่อสารจะช่วยพัฒนาประเทศได้ ดังนั้น ประเทศที่ปลดแอกจากการเป็นอาณานิคมเมื่อทศวรรษที่ 1950 ทั้งแอฟริกา เอเชียและละตินอเมริกาต่างก็เร่งพัฒนาตนเอง โดยหวังพึ่งเทคโนโลยีของประเทศที่พัฒนาแล้วว่าจะช่วยแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างคนรวยกับคนจนและจะนำความเจริญมาให้ แต่ในที่สุดประเทศเหล่านั้นก็ประจักษ์ดีว่าสื่อมวลชนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาได้ตรงกันข้าม สื่อมวลชนกลายเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศตะวันตก ในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือผูกพัน (Tied Aid) ประเทศตะวันตกได้ขยายตลาดการสื่อสาร โทรคมนาคม โดยอาศัยระบบทุนนิยม ซึ่งมีเครือข่ายการสื่อสารอันเป็นผลของระบบ จักรวรรดินิยม ช่วยสนับสนุนการพัฒนาระบบทุนนิยมข้ามชาติ (Hamelink, 1983 อ้างถึงใน Golding และ Harris, 1997) และกลายเป็นอาณานิคมทางสื่อ (Media Imperialism) ไปในที่สุด

Beltran (1978 อ้างถึงใน Stevenson, 1988) กล่าวว่า อาณานิคมทางวัฒนธรรมโดยผ่านการสื่อสารเป็นกระบวนการของประเทศล่าอาณานิคม ในการรักษาความมั่นคงและยังรักษาการครอบงำทางเศรษฐกิจและการเมืองต่อประเทศอื่นๆ

Boyd-Barrett (1977 อ้างถึงใน Reeves, 1993) กล่าวว่า อาณานิคมทางสื่อเหมือนกับ กระบวนการเป็นเจ้าของ กำหนดโครงสร้าง การกระจายเนื้อหาของสื่อมวลชนในประเทศใดๆ ก็ตามที่ได้รับ การกดดันจากประเทศอื่น โดยปราศจากการแลกเปลี่ยนอิทธิพลที่ได้สัดส่วนซึ่งกัน และกัน โดยมีประเทศหนึ่งได้รับผลกระทบมาก และเขายังได้แยกมิติ (Dimensions) ของอาณานิคมทางสื่อไว้ 4 ด้าน คือ

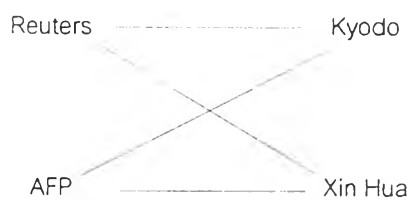
ด้านที่ 1.ประเทศอุตสาหกรรม เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา พัฒนาการสื่อสารและขยายการลงทุนข้ามชาติ โดยการส่งออกอุปกรณ์เทคโนโลยีให้แก่ประเทศอื่นๆ

ด้านที่ 2.การจัดตั้งการจัดการอุตสาหกรรม โดยประเทศอุตสาหกรรม โดยเฉพาะ อังกฤษและฝรั่งเศส อดีตเจ้าอาณานิคมในอาฟริกาและเอเชีย จัดตั้งและขยายกิจการการสื่อสารข้ามชาติ โดยให้เงินลงทุนและคำแนะนำในการสร้างระบบการสื่อสาร รวมทั้ง ถ่ายโอนอุปกรณ์และบุคลากรแก่ประเทศที่พึ่งพิง

ด้านที่ 3 และ 4 คือ ค่านิยม (Values) และการปฏิบัติ (Practice) หมายถึง ความเป็นมืออาชีพ การรายงานอย่างเป็นกลางและไม่ลำเอียง และรูปแบบของเทคโนโลยีที่เหมาะสมซึ่งได้รับการพัฒนาในประเทศทุนนิยม และมีการพัฒนาเนื้อหาของสื่อมวลชน อีกทั้งยังเป็นการรูกดลาดสื่อมวลชนด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ทั้งการครอบงำทางวัฒนธรรม อาณานิคมทางวัฒนธรรม และอาณานิคมทางสื่อ ได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีภาษาสากลและควบคุมการไหลของข่าวสารในประเทศที่ต้องพึ่งพิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการตั้งสำนักข่าวต่างประเทศขึ้นในทศวรรษที่ 1980 สำนักข่าวเหล่านี้มีอิทธิพลมากในการควบคุมข่าวสารในโลกไว้ทั้งหมด

จากแนวคิดต่างๆและผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของสำนักข่าวในการควบคุมการไหลของข่าวสารในโลก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเมื่อ 10 หรือเกือบ 20 ปีมาแล้ว และส่วนใหญ่ศึกษาเฉพาะสื่อมวลชนตะวันตกหรือสำนักข่าวตะวันตก ในสมัยที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความไม่สมดุลของการไหลของข่าวสาร แต่ในปัจจุบัน สภาพสังคมเปลี่ยนไป มีรูปแบบ วิธีการและเทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัย มีช่องทางการสื่อสารมากขึ้น แต่ข่าวจากสำนักข่าวก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการเสนอข่าวทั้งสำนักข่าวตะวันตกและสำนักข่าวตะวันออก เพื่อศึกษารูปแบบและแนวโน้มการเสนอข่าวของสำนักข่าวตะวันตกยังให้ความสำคัญกับข่าวลบเช่นในอดีตหรือไม่และสำนักข่าวตะวันตกกับสำนักข่าวตะวันออกมีการเสนอข่าวต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปได้ว่า สำนักข่าวตะวันตกมีความลำเอียงหรืออคติดังเช่นที่กล่าวมาหรือไม่ โดยจะศึกษาเปรียบเทียบสำนักข่าวตะวันตกและตะวันออกในการเสนอข่าวในภูมิภาคเดียวกันกับสำนักข่าว และต่างภูมิภาคกัน อีกทั้งเปรียบเทียบสำนักข่าวที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันด้วยว่าจะเสนอข่าวประเทศในภูมิภาคเดียวกันกับสำนักข่าวและประเทศในภูมิภาคอื่นต่างกันหรือไม่ ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมมุติฐาน

- 1.ข่าวที่เกี่ยวกับภูมิภาคตะวันออก เป็นข่าวในทิศทางลบมากกว่าข่าวที่เกี่ยวกับภูมิภาคตะวันตก
- 2.สำนักข่าวตะวันตกเสนอข่าวในทิศทางลบมากกว่าสำนักข่าวตะวันออก
- 3.สำนักข่าวแต่ละภูมิภาคเสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศต่างภูมิภาคในทิศทางลบมากกว่าข่าวเกี่ยวกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันกับสำนักข่าว